

Gods stem horen in de Schrift – luisteren naar de Drie-enige (1)

Lezen leidt tot loven

Het jaarthema van de Gereformeerde Bond onderstreept dat God op vele manieren spreekt, in het bijzonder door Zijn Woord. Het horen van Gods stem in het Woord is echter niet vanzelfsprekend. Zelfs het besef dat God het is Die spreekt in het Woord, is iets onvoorstelbaars aan het worden in 2024.

Tekst: ds. J.W. Verboom

- 1 Luisteren naar de Drie-enige
- 2 Belemmerende barrières
- 3 Lectio divina en handreikingen

Wanneer je aan gemeenteleden in een hervormde gemeente vraagt of zij weleens Gods stem hebben gehoord, dan is dit nogal eens ‘een moeilijke vraag’, of er wordt soms gedacht of gezegd dat de boodschap die werd gehoord in een bijbelgedeelte ‘een persoonlijke interpretatie’ is. En als Gods stem is gehoord, dan wordt dit lang niet altijd in verbinding gebracht met Zijn Woord, maar bijvoorbeeld met bepaalde ingrijpende levenservaringen of bijzondere ervaringen in schepping of geschiedenis.

Halsstarrig

Het jaarthema wil allereerst de vinger leggen bij het wonderlijke mysterie dat God het is Die tot ons spreekt. In Zijn sprekende liefde scheidt Hij leven en zoekt Hij – Godzijdank – communicatie, toenadering, relatie en opening.

Deze liefdevolle stem van God is in het bijzonder gehoord door Abraham, Izaäk en Jakob en het volk Israël. Gods aanspraak is het fundament van Israël. Het belangrijkste gebod voor Israël is om een ‘horend’ volk te zijn. Denk aan de Joodse geloofsbelijdenis (*Sjema Israel*): ‘Luister, Israël! De HEERE, onze God, de HEERE is één!’ (Deut.6:4)

Israël is echter nogal eens onwillig, halsstarrig (Ex.32:9; Jer.19:15), waardoor de HEERE Zich geëmotioneerd uit: ‘Maar Mijn volk heeft naar Mijn stem niet geluisterd.’ (Ps.81:12)

Confrontatie

Het Hebreeuwse woord voor horen betekent niet passief luisteren, maar actief gehoorzamen. Het veronderstelt een actieve omwenteling/ommekeer van het gehele menselijke bestaan naar God. Naar God horen betekent leven in de vreze des Heeren.

Het ultieme doel van bijbelgebruik is dat we telkens weer afgestemd raken op de aanbedding van God.

De sprekende God en het horende verbondsvolk kennen een vertrouwelijke verbondsomgang. Psalm 85:3 zingt: 'Hij spreekt gewis tot elk die voor Hem leeft, Zijn gunstgenoot.'

Nu is er een duidelijke driehoeksrelatie tussen Gods spreken in de Schriften, het lezen daarvan en het horend gehoorzamen. Denk bijvoorbeeld aan het lezen van de Thora door Ezra (Neh.8:8-9). In dat lezen klinkt het spreken van de Vader en daaraan gehoorzaamt het volk. Zo ontstaat er dan een verbondsvernieuwing.

Denk ook aan Petrus in Handelingen 1:16, die door het lezen/kennen van de Schriften de stem van de Heilige Geest heeft vernomen en aan die stem gehoorzaamt. Zo komt de nieuwe ambtsdrager Matthias er door zijn bijbellezen.

Openbaring 1:3 legt ook dit verband (tussen lezen, het horen van Gods stem en gehoorzamen): 'Zalig is

hij die leest en zijn zij die horen de woorden van de profetie, en die in acht nemen wat daarin geschreven staat, want de tijd is nabij.' Tegelijk klinkt hierbij het dringende, indrukwekkende appèl: 'De tijd is nabij.' Dit betekent dat het beslissende moment er snel aan komt: Jezus komt.

'Hoor, Hij spreekt' (jaartheema) staat als indringend appèl daarmee ook 'in deze laatste dagen', in het eeuwigheidslicht van de Komende. Er is eeuwigheidsurgentie voor lezen én horend leven. Wie niet hoort, komt in confrontatie met Jezus Christus.

Ongehaaste verrukking

Jezus Christus is ons 'bijbelleesvoorbeeld'. Hij leeft Zelf uit de mond van Zijn Vader. Met het 'er staat geschreven' weerlegt Hij driemaal de satan in de woestijn (Matt.4:4-7). Christus zegt zelfs tot die duivel: 'Er staat geschreven: De mens zal niet van brood alleen »

Ds. J.W. Verboom
is predikant van de hervormde wijkgemeente Eben-Haëzerkerk te Apeldoorn en lid van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond.

Dit drieluik is een bewerking van de lezing die hij op de jaarvergadering hield. Volgende keer deel 2, over belemmerende barrières.

leven, maar van elk woord dat uit de mond van God komt.' (Matt.4:4)

Zo roept Hij ons ertoe op thuis te raken in de Bijbel. Bijbellezende is Gods levende mond nu horen! Bijbellezende klinkt in onze tijd nogal snel cognitief en rationeel, maar het betekent dus: met je hele bestaan leven van Gods mond, hangen aan Gods lippen. Zijn wonderlijke woorden opnemen in je ziel, 'eten, kauwen, erop knagen, in ongehaaste verrukking ontvangen'. Zo beluister je met een 'brandend hart' Zijn stem.

Het mogen lezen van de Schriften in de liturgie van de kerk, in vriendengroepen of persoonlijk is daarom een immense, kostbare gift van God.

Verlichting

Om Gods stem te horen is het doorvragen naar Jezus Christus essentieel. Als een bijbeltekst echt gaat spreken, dan bedoelen we daarmee te zeggen – aldus D. Bonhoeffer (1906-1945) – dat 'Christus ons door de Geest aanspreekt', 'dat Christus op ons afstapt'. In Jezus Christus ligt het brandpunt van Gods spreken (Hebr.1:1). De Vader zegt ook over Zijn geliefde Zoon: 'Luister naar Hem!' (Mark.9:7)

In het lezen van de Schriften beluisteren wij Zijn stem

(Joh.5:39). 'Mijn schapen horen Mijn stem.' (Joh.10:27) Wie aan Jezus voorbijgaat, blijft doof voor Gods stem (Joh.5:37).

Naast de Vader Die spreekt en in de Zoon Zichzelf totaal uitspreekt, is de Heilige Geest onmisbaar. Na Pasen opent Jezus door de Geest het verstand van de Emmaüsangers en van de discipelen, opdat zij de Schriften begrijpen (1 Kor.2:12; Luk. 24:45). Het gebed om de verlichting door de Heilige Geest is daarom in liturgie en persoonlijk bijbelgebruik cruciaal om in de Bijbel Gods stem te verstaan.

Gloeiendhete

Kort samengevat zien we dat God de Vader met Zijn spreken ons horen schept; dat de Zoon het brandpunt is van de Schriften en dat de Geest de bovennatuurlijke hulp is bij het lezen.

Volgens John Piper is het ultieme doel van bijbelgebruik dat we telkens weer afgestemd raken op de aanbidding van deze drie-enige God: 'Dat Gods oneindige waarde en schoonheid wordt verheven in de eeuwige, gloeiendhete aanbidding van de met bloed gekochte bruid van Christus, die komt uit elk volk, taal, stam of natie.

Lezen leidt tot loven van de Drie-enige. ■

Gods stem horen in de Schrift – belemmerende barrières (2)

iPad als fopspeen

- 1 Luisteren naar de Drie-enige
- 2 **Belemmerende barrières**
- 3 Lectio divina en handreikingen

Skimmen, scannen, scrollen en switchen maakt onze leeshouding oppervlakkiger.

Veel Nederlanders bezitten wel een Bijbel, maar het blijft veelal een gesloten boek, blijkt uit een onderzoek van het Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap in 2022. Meer dan 75 procent van de bevolking leest niet of nauwelijks in de Bijbel – en bijna de helft van de christenen ook niet. Wat is er aan de hand?

Tekst: ds. J.W. Verboom

Ondanks de rijkdom van de Schrift blijkt dit bestverkochte boek het minst gelezen te worden. Ik noem drie barrières voor bijbellezen. De meest ingrijpende en belangrijkste barrière ligt in onszelf en is geestelijk van aard. Deze barrière gaat terug tot de zondeval. De mens is vervreemd geraakt van God. Luther spreekt over de mens als een *homo incurvatus*, een in zichzelf gekeerd mens. We hebben door de zonde een probleem. Onze vervreemding van God maakt ons tot vijanden, verblind door ‘de god/tijdgeest van deze eeuw’ (2 Kor.4:4). We leven in platland, gevangen in onze zelfbeleving, in de leegte van ons individu, in onverschilligheid. Wijzelf kunnen op slot zitten voor de Sprekende.

Digitale flipperkast

Een tweede reeks van barrières ligt in de interactie tussen de Bijbel en onze tijd en cultuur. De Bijbel is geen ontspanningslectuur, maar een diep geestelijk, gezaghebbend en normatief boek dat gaat over leven en dood, zonde en genade, over goed en verkeerd. Daarbij gaat de Bijbel meermaals tegen onszelf in, terwijl wij liever bestaansbevestiging ontvangen. Tel daarbij op dat je een afstandskloof kunt ervaren tussen de Bijbel en nu, in 2024. De kloof in tijd, taal en cultuur maakt dat je bijbelteksten en -beelden niet zomaar begrijpt. Dit onbekende van de Bijbel maakt onbemind.

.....

We strooien met uren tijd alsof het niets is, voornamelijk in entertainment

.....

Daarbij komt dat velen nooit echt hebben geleerd hoe we de Bijbel moeten lezen, namelijk niet alleen met ons hoofd, maar ook met ons hart. Dat er daarbij sprake is van een tanende of zelfs verdwijnende catechetische cultuur in gemeenten, helpt niet mee voor ons bijbelbegrip.

De Bijbel vraagt van de lezer – die al onder hoge, haastige maatschappelijke druk staat – ook nog eens om tijd, aandacht, vertraging, reflectie en reactie. Terwijl aandacht in onze ‘aandachtseconomie’ jachtig en beperkt is. We leven in een drukke, nieuwe wereld. Het is lang niet meer vanzelfsprekend dat in christelijke gezinnen dagelijks uit de Bijbel wordt gelezen of dat de Bijbel wordt gelezen voor het slapengaan. De agenda’s zitten propvol en het bijbellezen aan tafel staat in gezinnen onder tijdsdruk of wordt let-

terlijk weggedrukt, onder andere door de oplichtende smartphone, die als een digitale flipperkast van online vertier om een acute reactie vraagt. Daarmee kom ik bij de digitalisering.

Beeldscherm

Een derde reeks van barrières voor ons bijbellezen waar nog maar spaarzaam op gereflecteerd wordt – daarom ga ik er nu wat uitgebreider op in –, ligt in de snelle, alomtegenwoordige multimediarevolutie. De Italiaan Giovanni Sartori (1924-2017) analyseerde in zijn boek *Homo videns* dat er door deze multimedia-revolutie ‘een nieuw menstype’ ontstaat. Het leven voor een scherm verandert de menselijke natuur heel ingrijpend: niet langer is er de *homo sapiens*, maar nu is daar de *homo videns* (de kijkende mens). Sartori ziet het probleem niet in de eerste plaats in datgene wat we kijken, maar in het beeldscherm zelf.

De immense invloed van het scherm noemt hij een radicale koerswijziging, een breuk, een radicale transformatie. Het verandert de hele menselijke *set-up*. Deze verschuiving naar het beeld leidt tot minder inspanning van het denken. De mens raakt passief. Wordt het lezen van boeken (of van het Boek) daarom misschien sneller als saai en moeilijk ervaren?

Bel-angst

In zijn proefschrift noemt Jordi Wiersma daarbovenop dat de super verslavende werking van de smartphone ‘een algehele verstrooidheid, een verspillen van tijd en een gebrek aan concentratievermogen geven, die ervoor zorgen dat de digitale mens ongeschikt is om zich met zaken van grote inspanning en moeilijkheidsgraad bezig te houden’.

In de ‘smartphone-app-ocalypse’ die ons treft, zoeken we graag afleiding. We strooien met uren tijd alsof het niets is, voornamelijk in entertainment. Dit doen we overal: thuis, onderweg en in de wachtkamer bij dokter en tandarts. Hierdoor verandert ondertussen de dynamiek van het gesprek. Ons empathisch en gespreksvaardig vermogen breken af. Gesprekken voeren wordt lastiger. ‘Generatie Z heeft bel-angst’, kopte *De Waarheidsvriend* onlangs. Heeft dit afnemend vermogen tot gesprek ook een weerslag op de gespreksvoering met God? Lukt het ons om nog wel echt te luisteren naar Hem en ons te verplaatsen in wat Hij zegt?

Hak op de tak

‘Beeldschermen zorgen voor een leescrisis’, stelt het boek *De lezende mens* van Hisgen en Van der Weel. »

Dr. J.W. Verboom
is predikant van de
hervormde wijkge-
meente Eben-Haëzer-
kerk te Apeldoorn en
lid van het hoofd-
bestuur van de Gere-
formeerde Bond.

*Dit drieluik is een
bewerking van de
lezing die hij op de
jaarvergadering
hield. Volgende
keer het slot, met
concrete adviezen.*

Er lijkt volgens de gezaghebbende auteurs een verband te zijn tussen toegenomen scherminvloed en de afnemende leesvaardigheid in Nederland. Qua afnemende leesvaardigheid scoort Nederland heel slecht in relatie tot andere West-Europese landen. Een stijgend percentage van een derde deel van de jongeren tot vijftien jaar haalt in 2022 het leesniveauniet.

We lezen niet zozeer minder, misschien zelfs gemiddeld wel meer vanwege alle digitale platformen die we bijhouden, maar de digitale gewoonte van skimmen, scannen, scrollen (*hyperlezen*), switchen via hyperlinks en zo *cross-over* van de hak op de tak springend, maakt onze leeshouding oppervlakkiger. De leesmotivatie tot diep lezen vermindert en de leesvaardigheid neemt af.

De Amerikaanse hersenwetenschapper en leesexpert Maryanne Wolf onderstreept dat. Door de digitale middelen veranderen onze hersenen en taant het diepe lezen. Kritisch denken, kennisopslag, persoonlijke reflectie, verbeeldingskracht en empathie nemen af. Aan de hand van Aristoteles (384-322 v.Chr.) betoogt Wolf dat de mens een meditatief wezen is, die naast een 'informatieverzameland' en ontspannen leven ook een derde laag heeft: die van het contemplatieve

leven. Dit is een leven waarbij je op een nadenkende, schouwende manier je omgeving echt ontmoet. Dit stimuleer je door het meditatieve lezen, denken en leven.

Fopspeen

Wolf pleit voor 'tweetaligheid'. Ze bedoelt een hybride leeshouding tussen het fysieke boek en het digitale medium. Daarbij moeten jonge kinderen zo lang mogelijk worden beschermd tegen digitaal overgewicht, dus niet al jong de iPad als fopspeen gebruiken. Dit betekent verder dat kinderen al vroeg het diepe 'offline lezen' aanleren. Een oproep voor ons om in onze gezinnen voor te lezen en samen de Bijbel te lezen met de kinderen.

Wolf vindt het ook belangrijk dat we een diepe digitale geletterdheid aanleren. Hoe kan het digitale (bijbel)lezen ook werkelijk diep lezen worden? Op diep digitaal lezen wordt nu nog weinig gereflecteerd. De weg die Wolf wijst is een diep lezen in een contemplatief leven. Dat is voor christenen in 2024 verder in te vullen. Daarvoor zullen we – hoe dan ook – wel aan de slag moeten met gebed en een afspraak met onszelf moeten maken voor trouwe inzet, want elke weg van bijbelgebruik vraagt om een ritme. ■

Woorden proeven

Hoe lees je nu als meditatief wezen de Bijbel met het hart? Hoe word je – ondanks alle genoemde barrières die iets duiden van wat er gaande is – toch ontvankelijk voor wat Hij wil zeggen? Inspiratie hiervoor vind ik onder andere in de lectio divina.

Tekst: ds. J.W. Verboom

In de monastieke traditie heeft de *lectio divina*, het diepe lezen als heilig lezen, het zuiver lezen van de bijbeltekst, een belangrijke plaats. Enzo Bianchi schrijft dat deze zintuigelijke manier van bijbelteksten lezen, met de Bijbel bidden en met God erover praten, Zijn stem beluisteren, Zijn woorden zien en proeven, de brug slaan naar het leven van vandaag, er niet speciaal is voor monniken, maar voor de hele kerk.

Draaiende spiraal

Het gaat in de lectio divina ten diepste om God ontmoeten in Zijn Woord. Het is een manier om aan de hand van vier treden steeds dieper te lezen en met geestelijke fijngevoeligheid enkel bijbelwoorden op de tong van je hart te nemen; die te proeven, in je hart te bewaren, zoals Maria, waarbij Gods woorden je van binnenuit vormen en je levensweg gaan stem-pelen. Het is een weg van lezen (*way of reading*) die tegelijk een weg van leven (*way of living*) is, in een aangevochten bestaan.

Lectio divina bevat vier treden, die niet per se een vaste volgorde hebben. Het is 'een naar binnen draaiende spiraal', waarin de vier elementen elkaar herhalen en elkaar binnendringen. Het gaat om *lectio* (de tekst lezen), *oratio* (bidden, erover spreken met God), *meditatio* (mediteren, beluisteren wat Zijn stem in dezen is en de brug slaan naar je leven) en *contemplatio* (geestelijke ontmoeting met God in Christus). Er schuilt een zeker gevaar in deze leesweg, namelijk dat je in een tekst verstaat wat jij erin wilt horen. Hoe voorkom je subjectivisme? En hoe verhoudt deze leesweg zich tot goed Schriftonderzoek? Dat zijn vragen die ertoe doen. In het lezen van de Bijbel zijn twee belangrijke leesregels: 'tekst met tekst vergelijken' en 'het Woord dat spreekt, beluisteren in oriëntatie op onze kerkelijke traditie, de diverse belijdenisgeschriften'.

Herkauwen

Tijdens deze geduldige, langzame weg van lezen, bidden, luisteren, graven, overwegen, ontvangen,

geestelijk zien en gehoorzaam leven, ontvang je een ontmoeting met Christus. Het is een innerlijk naar buiten gaan: weg uit de focus op jezelf in de ruimtevolle vrijheid van God, Die de redding werkt in de wereld. Je vermeit je in Hem. Zo ontvang je vrijspraak, genade, nieuwe geestelijke energie, innerlijke kalmte en heling in je gejaagde stress-gevoel. Deze meditatie is medicatie.

Lectio divina is dus het volstrekt tegenovergestelde van het diagonaal scannen van een tekst met een gele markeerstift om eventjes snel wat trefwoorden en aandachtspunten zichtbaar te maken. Het is een langzame lezing van een tekst, bij voorkeur hardop, zodat je de woorden echt in de mond neemt en proeft tot een woord of frase je raakt, tot je iets beluistert waaraan je als het ware blijft haken. Dit woord wordt hardop herhaald, herkauwd.

Dit herkauwen is het belangrijkste deel van de weg. Psalm 1:2 spreekt over *hagag*: het overdenken, overpeinzen, mediteren, zachtjes opzeggen of murme-len van Woord en wet. Intussen wordt hieromheen gevraagd: Wat zegt dit Woord over God, over Christus? Wat raakt me erin? Wat roept weerstand op? Wat zou het in mijn context kunnen betekenen? Wat noem ik hiervan en hoe noem ik dit in mijn gebed? En wat hoor ik God in Zijn Woord tot mij zeggen, in het gebed, als ik zwijg? Bidden is ook luisteren.

Leesbare brief

Deze weg van lezen is overigens niet alleen vol van taal. Hierbij hoort de stilte vooraf en het zwijgen ná het luisteren naar het Woord, omdat het Woord nog in ons spreekt en leeft en woning maakt.

Zo'n diep, heilig bijbellezen is jezelf heel bewust, existentieel laten doortrekken door bijbelwoorden en die in je rond laten zingen. Dit doe je in het besef dat God mij als christen vandaag iets te zeggen heeft. Gods stem komt in mij tot klinken. In die onderdompeling en in dat door God besproken worden, word ikzelf een levend woord, een leesbare brief. Ik word koninkrijkstaal voor mijn omgeving.

Prof. A.A. van Ruler zegt daarbij realistisch in een meditatie over Psalm 25 wel dat 'die vertrouwde stem ons telkens weer ontglipt en weer weg schijnt te zijn'. Gods spreken ligt dan ook niet in onze handen, maar is en blijft geschenk uit Gods vrijheid. 'Maar dan ook zwelt die stem weer aan en wordt ons hart weer warm en vol en weten wij het opnieuw: wij zijn niet zonder God en daarom niet zonder hoop in de wereld.'

- 1 Luisteren naar de Drie-enige
- 2 Belemmerende barrières
- 3 Lectio divina en handreikingen

De Bijbel lezen als fysiek boek heeft de voorkeur om tot diepgang te komen.

Vijf handreikingen

- 1 Houd het doel voor ogen: God aanbidden.
- 2 Lees niet méér in de Bijbel, maar dieper.
- 3 Oefen ook digitaal in diep lezen.
- 4 Lees een papieren Bijbel.
- 5 Blijf de eeuwigheidsurgentie van bijbellezen benoemen.

In de praktijk

Tot slot wil ik komen tot vijf concrete, korte handreikingen.

- 1 Laten we bovenal het bijbelleesdoel telkens voor ogen houden: de aanbidding van de drie-enige God. Dit brengt levensvreugde. Zo houden we de levende Auteur in beeld en lezen we de Bijbel vanuit het besef van een relatie.
- 2 Laten we beseffen dat we niet 'méér Bijbel moeten lezen.' Je hoort nogal eens: 'Ik zou méér Bijbel moeten lezen.' Nee, het gaat vooral om diep bijbellezen. Niet meer, maar dieper lezen. Niet veel teksten lezen of hele hoofdstukken, maar heel persoonlijk diep met geestelijke sensitiviteit en kinderlijke nieuwsgierig-

heid enkele teksten zien; kijken en nog eens kijken, zachtjes mompelen en hardop lezen; zo op je tong nemen, herkauwen, ermee bidden en je laten vormen en de toepassing eruit ontvangen voor je hedendaagse leven.

3 Hoewel het fysieke boek van de Bijbel de voorkeur heeft, (omdat het diepe lezen daarin beter vorm krijgt), kunnen we niet om de vele digitale bijbellezers heen. De vraag is echter: Hoe kan het digitale bijbellezen een diep lezen zijn? Heeft oefening in diepe digitale geletterdheid thuis en in het onderwijs voldoende een plaats? Hier ligt noodzaak. Dit lijkt nog onontgonnen terrein.

4 Hoewel je naast lezen ook kunt kijken en podcasts kunt luisteren, lijkt het lezen van de Bijbel als fysiek boek vanuit diverse analyses de voorkeur te hebben om tot diepgang te komen. Het geeft de rust van het boek, van herkauwen, terugbladeren; het fixeert niet op één slide en dan 'weg'. Het voelen van het boek helpt het geheugen, de lokalisering op bladzijden in een boek steunt je.

Zouden we een groepsgewijze mediterende lezing van de Bijbel op gang kunnen helpen naast de zondagse liturgie? Ik denk aan het groepsgewijs elkaar in »

de arm nemen: een meditatieve leescommunity, bijvoorbeeld op de lokale kerkapp. Vrouwen als Priscilla Docter en Ann Voskamp weten in diverse doelgroepen het meditatieve herkauwen te stimuleren. Daarbij: weten wij wat meditatief lezen en leven is? Zouden ook bijbelkringen en -verenigingen in gemeenten – die soms tot praatgroepen worden los van de bijbeltekst – in plaats van gesprek en meningsuitwisseling met elkaar de lectio divina kunnen vormgeven? Samen hardop bijbellezen, bidden, herhalend lezen, zoeken naar Christus, delen van wat voorbereide uitleg met elkaar, dan nog eens lezen en dan delen wat ieder hoort van Gods stem nu?

5 Laten we met elkaar de eeuwigheidsurgentie blijven benoemen van het lezen van de Schriften. Predikanten kunnen dit ook zo nu en dan eens onderstrepen na de Schriftlezing in de liturgie. Daar klinkt nu soms: ‘Zalig hij/zij die het Woord hoort en dit bewaart.’ Dit kan een te vertrouwde leus worden voor de gemeente. Hier zou zo nu en dan wat dieper op ingegaan kunnen worden, zodat het besef groeit dat het werkelijk gaat om ‘jezelf zalig lezen/horen’ (J.C. Ryle). In die zaligheid gaat het om de aanbidding van de sprekende God, want hoor, Hij spreekt. ■

Ds. J.W. Verboom
is predikant van de hervormde wijkgemeente Eben-Haëzerkerk te Apeldoorn en lid van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond.

Tijdens de geduldige, langzame weg van lezen, bidden, luisteren, graven, overwegen, ontvangen, geestelijk zien en gehoorzaam leven, ontvang je een ontmoeting met Christus.